

طرحی از قالی لیلیان - مجموعهٔ راگمن (Rugman)

اطلاعات کلی

نام	قالی لیلیان
نام (En)	Lilihan Rug
نام(های) دیگر	فرش لیلیان
خاستگاه	ایران: مرکزی
رده	روستایی

ویژگی‌های فنی

طرح‌های رایج	ماهی درهم، افشان، هندسی
اندازه‌های رایج	قالیچه، شش متری
رنگ‌های رایج	قرمز، سرمه‌ای، بژ، صورتی، قهوه‌ای
شیوه رنگرزی	طبیعی، شیمیایی
جنس پرز	پشم
جنس تار و پود	پنبه
شیوه بافت	فارسی‌باف
نوع گره	نامتقارن (فارسی)
رج‌شمار	۲۲ رج (در ۶/۵ سانت)

فرش دستباف لیلیان طرح لچک و ترنج سایز ذرع و نیم

فرش دستباف لیلیان طرح لچک و ترنج سایز ذرع و نیم

قالی لیلان گونه‌ای قالی ایرانی است که در روستای لیلیان خمین تولید می‌شود. خصوصاً قالی ارمنی باف این منطقه همچون قالی ساروق شهرت جهانی دارد.

از ویژگی‌های شاخص بافندگان ارمنی لیلیان در گذشته‌های دور، استفاده از نقشه‌هایی است که نقاشان ارمنی تهیه می‌کردند. لیلیان افزون بر طرح هراتی و طرح ساروق، طرح خاص خود را هم دارد که همان ترنجی عنکبوتی‌مانند است همراه با صلیبی که همیشه در آن پنهان است.

قالی لیلیان یا فرش لیلیان از فرش‌های سبک روستایی است که در منطقه لیلیان واقع در استان مرکزی در مرکز ایران بافته می‌شود. در این قالی از گره نامتقارن با تار و پود پنبه‌ای و پرز پشمی استفاده شده است. ماهی درهم، افشان و هندسی از طرح‌های رایج و قرمز، سرمه‌ای، بژ، صورتی و قهوه‌ای از رنگ‌های رایج قالی لیلیان است.

پیشینه قالی

به دست بافته ی پُرزدار و گره‌دار **قالی** می گویند. همه پژوهشگران بدون چون و چرا بر این نکته اعتراف دارند که **قالی** و **قالی بافی** از آسیا شروع شده‌است. پژوهشگران بر این عقیده‌اند که ترکستان، ایران و قفقاز می‌باید مهد اولیه ی این هنر بوده باشند. از عباراتی که در **انجیل** و ادبیات کلاسیک آمده به این نتیجه رسیده‌اند که هنر شرقی **قالی بافی** مدت‌ها قبل از **میلاد مسیح** شناخته شده و وجود داشته‌است. [۴]

هومر حماسه‌سرای معروف سده ی هفتم پیش از میلاد **یونان** صحبت از «کاناپه‌ای که با یک **قالی** ارغوانی مفروش شده بود» می‌کند. یا **گزنفون** مورخ، فیلسوف و سردار آتنی که در سال ۴۰۱ پیش از میلاد به جنگ با ایرانیان باستان پرداخته، گزارش کرده‌است که ایرانیان عادت دارند روی **قالی‌های** نرم استراحت کنند. با نگاهی به نقشه ی جغرافیا امروزه منطقه وسیعی شامل کشورهای آسیای صغیر، ترکیه، قفقاز، ایران، ترکمنستان، پاکستان، افغانستان، هند، تبت، چین، مصر، اسپانیا و حتی کشورهای شبه‌جزیره ی بالکان مانند رومانی را می‌یابیم که هنر و صنعت **قالی بافی** در آنها وجود دارد؛ ولی آنطور که

هنر قالی بافی در

شهرستان خمین قدمت دیرینه ای دارد و در هر کدام از روستاهای این شهرستان ، فرش به شیوه ای خاص فرهنگ آن روستا بافته می شود . یکی از این روستاها لیلیان است . روستایی که نام خود را از لیدی های ارامنه گرفته است.

هنر قالیبافی ارامنه با کوچ اجباری آنها به ایران، راه پیدا کرد. ارامنه روستانشین، پشم گوسفند را که ماده اساسی قالیبافی است به صورت سنتی ریسیده و با مواد گیاهی رنگزا که در طبیعت یافت می شود، رنگ می کردند و سپس با آن قالی دستباف تولید می کردند.

بارها سیاحان و محققان انگلیسی و آمریکایی در روستاهای ارمنی نشین ایران به جستجو پرداختند و قالی ارمنی باف ایران را از نظر نقش طرح، هماهنگی نقش و رنگ و مرغوبیت جنس الیاف تمجید کردند.

عمده ترین دستبافته های منطقه لیلیان، قالی، گلیم دو روی راه راه، جاجیم و ماشند (رواندازی که بر روی کرسی می انداخته اند) بوده است.

از ویژگیهای فرشبافی این منطقه می توان به استفاده از دار عمودی، مکانیزم تخت باف، به کارگیری گره فارسی، رجشمار بین ۲۶-۳۲ ، اشاره نمود. همچنین رنگرزی به صورت گیاهی انجام می شده است.

طرحهای متداول این منطقه طرح گل پنبه ای، لچک و ترنج، طرح ماهی، طرح کلیسای ، طرح مام میهن و طرح گلدانی افشان هستند.

طرح‌های متداول این منطقه طرح گل پنبه ای، لچک و ترنج، طرح ماهی، طرح کلیسای، طرح مام میهن و طرح گلدانی افشان هستند.

مردم روستای لیلیان قالی‌های خود را یک پوده و بسیار فشرده و با مهارت بسیار می‌بافتند بطوری که قالی سطحی مخملی و نرم پیدا می‌کرد.

بافندگان این روستا در این صنعت از پشم گوسفندان استفاده و مراحل ریسندگی و رنگریزی را خود انجام می‌دادند.

در گذشته نقوش قالی لیلیان اصالت خودش را داشت و علاوه بر ویژگی‌های خاص، قالبیاف آزاد بود که نقش خودش را تفسیر کند اما در قالی امروز لیلیان اگر بافته شود خلاقیت قالبیاف کشته شده و بافنده به مجری چشم و گوش بسته ای تبدیل شده که برای بازاریابی دست از خلاقیت کشیده است.

در گذشته، دست بافته‌های زنان آرامنه روستای لیلیان به نام قالی لیلیان خمین شهرت جهانی داشت نمونه‌هایی از این فرش در موزه کشورهای آلمان و آمریکا و برخی دیگر از کشورهای اروپایی نگهداری می‌شود اما رفته رفته این هنر اصیل با مهاجرت آرامنه از این محل کمرنگ شد و جای خود را به نقش‌های تحمیلی که با فرهنگ این دیار بیگانه است داد.

امروزه کشور چین به اسم فرش لیلیان خمین فرش تولید و به کشورهای دیگر صادر می‌کند و این مهم زنگ خطری است برای قالی ایرانی که حمایت بیش از پیش مسئولان را می‌طلبد.

قالی لیلیان در ایران و در کشورهای
همچون آلمان از شهرت خاصی برخوردار بوده و به
طوری که در بازار فرش آلمان نقاطی را به فروش
این قالی اختصاص داده بودند .

وی افزود : طرح و نقشه های ویژه ای که در این
قالی به کار برده شده از پارامترهای جذابیت این نوع
قالی است ، که پیشینه ای منتصب به آئین و تفکر
دین مسحیت و تلفیقی از شکل صلیب و نماد ایرانی
است .

ناصری فرد گفت : در بافت قالی لیلیان از پشم با
کفیت مرغوب که از گوسفندان روستا تهیه می شده
، استفاده می کردند و مراحل ریسندگی و رنگریزی
این قالی نیز توسط بافندگان انجام می شده و تمامی
رنگها طبیعی بوده و منتصب به شکلها و نعمتها بوده
که در طبیعت یافت می شود که تمام مراحل از تولید
پشم تا شکل گیری قالی در خود روستا انجام می
شده است .

وی افزود : این قالی توسط آرامنه که در مدت مدیدی
به ایران کوچ کرده بودند بافته می شده و در بازار
ایران خواستار فراوانی داشته است و بعضی از
خریداران به روستا برای خرید مراجعه می کردند .

این قالی توسط ارامنه که در مدت مدیدی به ایران کوچ کرده بودند بافته می شده و در بازار ایران خواستار فراوانی داشته است و بعضی از خریداران به روستا برای خرید مراجعه می کردند .

محمد ناصری فرد محقق و پژوهشگر تاریخ بیان کرد در اوایل ، این کار به دلیل اینکه پس از اتمام بافت قالی به فروش می رفت رونق کاری بالایی داشت اما با بوجود آمدن رقابت بافندگان محلی و ارزان بودن این فرشها و مسائل دیگری از قبیل اینکه دیگر مراحل تهیه مواد اولیه در روستا صورت می گرفت و الان مقدور نیست تولید این فرش از رونق افتاده است .

وی اظهار داشت به دلیل ارزش این قالی ها می توان با پشتیبانی از آن این شغل را در شهرستان رونق داد که می تواند از لحاظ اقتصادی برای شهرستان مفید باشد و اشتغال زایی کرد و همچنین می توان ارزش هنری این قالی ها را بار دیگر در شهرستان و حتی در کشور و جهان زنده کرد .

قالی لیلان گونه‌ای قالی ایرانی است که در روستای لیلیان خمین تولید می‌شود. خصوصاً قالی ارمنی باف این منطقه همچون قالی ساروق شهرت جهانی دارد.

از ویژگی‌های شاخص بافندگان ارمنی لیلیان در گذشته‌های دور، استفاده از نقشه‌هایی است که نقاشان ارمنی تهیه می‌کردند. لیلیان افزون بر طرح هراتی و طرح ساروق، طرح خاص خود را هم دارد که همان ترنجی عنکبوتی‌مانند است همراه با صلیبی که همیشه در آن پنهان است.

ساروق و جیریا دو روستا در شمال اراک هستند که زنانشان مهارت خاصی در بافت فرش دارند. سابقه چند صدساله بافت فرش در این دو منطقه، باعث شهرت نام تجاری فرش ساروق شده و تجار کشورهای اروپایی و آمریکایی با برند ساروق آشنا هستند. البته بافتن این فرش در روستای جیریا رونق بیشتری دارد و اکثر فرش های ساروق توسط اهالی این روستا بافته می شود.

نمونه ای از قالی ساروق در موزه هانتینگتون آمریکا

به دلیل سابقه و نام فرش ساروق، گاهی برخی کشورهای خارجی با کپی برداری غیرقانونی از نقشه‌های بومی و منحصر به فرد ساروق، به تولید فرش با نام ساروق می‌پردازند که این امر باعث لطمه به شهرت فرش ساروق ضربه بزند. لذا کمیته فرش استان اراک تصمیم گرفته است نشان جغرافیایی فرش دستباف را در قالب کتاب تهیه و پس از تایید در شرکت ملی فرش کشور در یونسکو به ثبت برساند.

قالی کاشمر گونه‌ای قالی ایرانی است که در کاشمر تولید می‌شود.

از جمعیت ۱۶۰ هزار نفری کاشمر، حدود ۲۰ هزار نفر به‌طور مستقیم در صنعت فرش مشغول به کار هستند. در گذشته، ۸۰ درصد بافندگان را مردان تشکیل می‌دادند اما اکنون میزان حضور بانوان نیز رو به افزایش است. مدتی است صنعت فرش کاشمر دچار رکود شده‌است.

قرار است ثبت داخلی و سپس ثبت جهانی نشان جغرافیایی مناطق فرش ایران در مراجع داخلی و مؤسسات بین‌المللی انجام شود.

قالی مشک‌آباد

قالی مشک‌آباد گونه‌ای قالی ایرانی و از صنایع دستی دهستان مشک‌آباد است. این قالی به‌عنوان یکی از قالی‌های دستباف استان مرکزی، شهرت جهانی دارد. این قالی کوچک‌پارچه، درشت‌باف، و ارزان‌قیمت است و پرز بلند دارد. طرح قالی مشک‌آباد اغلب میناخانی، گل‌حنایی و هراتی است. گره این فرش‌ها نامتقارن، پود آن آبی، و دار معمول در این ناحیه عمودی است. اندازه قالی‌های مشک‌آباد غالباً متوسط و بزرگ است و گره مورد استفاده در این منطقه فارسی است. قالی‌های قدیمی مشک‌آباد دارای سطحی مخملی و مقداری درخشندگی هستند.

قالی یزد گونه‌ای **قالی ایرانی** است که در **یزد** تولید می‌شود. سالانه نزدیک به ۲۰۰ هزار مترمربع فرش دستباف در یزد بافته می‌شود. همچنین بیش از ۴۰ هزار بافنده فرش در یزد مشغول فعالیت هستند.

قالی مهاباد

قالی مهاباد گونه‌ای قالی ایرانی است که در شهرستان مهاباد بافت و تولید می‌شود. سالانه ۴ هزار مترمربع فرش در مهاباد بافته می‌شود و ۱۵۰۰ نفر در این حوزه مشغول به کار هستند.

قالی خوی

قالی خوی نوعی قالی ایرانی است که در **خوی** تولید می‌شود. شهرستان خوی از جمله مهمترین قطب‌های تولید فرش در **آذربایجان غربی** است. فرش ریز ماهی خوی در سال ۱۳۸۸ ثبت ملی شده و در سال ۱۳۹۲ نیز به ثبت جهانی رسیده‌است. ۲۳ درصد از فرش‌بافان استان آذربایجان غربی در خوی مشغول فعالیت هستند.

فرش ریز ماهی

سالانه بیش از ۶۰ هزار مترمربع فرش با نقش ریز ماهی که برند تجاری جهانی محسوب می‌شود، در شهرستان خوی تولید و به بازارهای داخلی و خارجی عرضه می‌شود. این فرش قدمتی هزارساله دارد.

قالی لیلیان یا فرش لیلیان از فرش‌های سبک روستایی

است که در منطقه لیلیان واقع در استان مرکزی در مرکز

ایران بافته می‌شود. در این قالی از گره نامتقارن با تار و

پود پنبه‌ای و پرز پشمی استفاده شده است. ماهی درهم،

افشان و هندسی از طرح‌های رایج و قرمز، سرمه‌ای، بژ،

صورتی و قهوه‌ای از رنگ‌های رایج قالی لیلیان است.

مهم ترین مهد فرش دنیا کجاست؟

پاسخ این پرسش که مهد فرش دنیا کجاست برای ایرانیان بسیار آسان است. پیشینه فرشبافی و قالیبافی در کشور ما بسیار دیرینه است و ایران از زمان های دور دارای هنر فرشبافی به صورت حرفه ای و تخصصی بوده است. جواب این سوال که مهد فرش دنیا کجاست برای بسیاری از همسایگان ایران نیز شناخته شده است. کاشان، اصفهان، شیراز، تبریز، بیرجند و خراسان مهمترین شهرهای فعال در حوزه تولید انواع فرش و قالی بوده اند و کاشان به عنوان قطب فرشدر جهان محسوب می شود.

مطمئناً اگر امروزه از بسیاری از مردم کشورهای اروپایی و آمریکایی نیز این سوال مطرح شود که مهد فرش دنیا کجاست آنها ایران را به عنوان قطب فرش جهان یاد می کنند.

فرش ها و قالی های زیبا و نفیس ایرانی سال هاست که به بسیاری از کشورهای جهان صادر می شوند و این هنر باشکوه و منحصر به فرد به جهانیان عرضه میگردد. نوع بافت حرفه ای و تخصصی، استفاده از بهترین متریال های اولیه و طرح های کم نظیر و متنوع باعث شده که بسیاری از افراد در جواب سوال، ایران و شهرهایی مانند کاشان و تبریز را نام ببرند.

عوامل مؤثر در معروف شدن فرش ایرانی در جهان

شاید برای برخی از افراد این پرسش به ذهن متبادر شود که چه عواملی باعث شده تا اگر حتی از یک فرد خارجی پرسیده شود که مهد فرش دنیا کجاست ایران را نام می برد. عوامل متعددی در این امر دخیل هستند که مهمترین آنها به شرح زیر است:

نقوش و طراحی متنوع و کم نظیر: یکی از مهمترین عوامل در معروفیت فرش ایرانی، نقوش خاص و منحصر به فرد آن است. انواع طرح های آیینی، مذهبی، شکارگاهی، نقش های مدرن، نقوش ترکمن، نقوش بختیاری، نقوش عشایری و نقوشی مانند بته جقه و درختی از جمله طرح هایی هستند که در فرش ایرانی یافت می شوند. این نقش ها فقط طرح-هایی برای زیبا کردن یک فرش و قالی نیستند بلکه نماد تاریخ، تمدن و فرهنگ اصیل ایران زمینند که در قالب فرش و قالی به نمایش درآمده اند و میتوان گفت یک تاریخ مصور هستند. چندان عجیب نیست که از فردی سوال شود مهد فرش دنیا کجاست ایران اولین پاسخ اوست.

استفاده از بهترین مواد اولیه و رنگهای باکیفیت: دیگر دلیل شهرت جهانی قالی و فرش ایرانی، به کارگیری بهترین الیاف و رنگهای ارگانیک مانند پشم و ابریشم در تولید و ساخت آن است. فرش های دستباف ایرانی از جمله این محصولات هستند که با دخالت کمترین مواد و الیاف شیمیایی تولید می شوند و برای سالیان متمادی زیبایی و جلوه خود را حفظ می کنند و با گذر عمر، ارزش مادی و معنوی آنها بالاتر میرود و این یکی از عواملی است که ایران را به عنوان پاسخ سوال مهد فرش دنیا کجاست قرار می دهد.

فرش های ایرانی در تنوع بالایی از نظر ابعاد تولید می شوند و امکان انتخاب محصولی دلخواه از بین آنها وجود دارد. این امر به علاوه تنوع بالای فرش ایرانی از لحاظ طرح و نقش موجب شده است که تمامی سلیقه ها تحت پوشش قرار گیرد و به همین دلیل فرش ایرانی از محبوبیت بالایی در جهان برخوردار شود.

از دیگر عواملی که موجب شود در پاسخ به پرسش مهد فرش دنیا کجاست نام ایران و به خصوص کاشان برده شود، هارمونی و هماهنگی رنگ ها در فرش است، این هارمونی علاوه بر ایجاد زیبایی چندین برابر به فرش، موجب آرامش خاطر و ایجاد موج مثبت در بیننده است. فرش ایرانی با طرح ها و نقش هایی زنده و چشمگیر نه تنها یک آیتم زیبا در دکوراسیون و طراحی به حساب می آید، بلکه موجبات انبساط خاطر و سرزندگی را در افراد فراهم می آورد. شاید به همین دلیل است که هنردوستان خارجی فرش و قالی ایرانی را یکی از زیباترین هنرها در جهان قلمداد می کنند و آن را از زیباترین هنر های انسان می دانند.

قالی، فرش یا قالین نوعی گستردنی بافته شده از الیاف پنبه، پشم و در بعضی موارد ابریشم است که معمولاً برای پوشش زمین به کار می‌رود. به دست بافته پُرزدار و گره‌دار قالی گفته می‌شود. از آنجا که قالی و فرش همیشه نقش‌های زیبا بر خود داشته‌اند، امروزه به جنبه تزئینی آن نیز توجه می‌شود. از سال ۱۳۹۳ به بعد شهر کاشان به عنوان پایتخت فرش جهان معرفی و این اثر ماندگار در میراث ملموس یونسکو با شماره ۰۰۳۸۳ ثبت گردید. هم‌اکنون بیش از ۱۲۰۰ کارخانه تولید فرش ماشینی و ۷۰۰ کارگاه تولید فرش دستبافت در منطقه کاشان و آران و بیدگل مشغول به فعالیت می‌باشد. صادرات فرش در ایران یکی از فعالیت‌های اقتصادی پر سود محسوب می‌شود.

قالی بافته شده در ایل قشقایی

ریشه‌شناسی واژه‌های مربوط به گسترده‌نی‌ها

در زبان پهلوی واژه‌های گوناگونی برای اشاره به انواع گسترده‌نی‌ها به کار برده می‌شد، برای قالی نفیس از بت یا بوپ، برای نمد و فرش از نمت استفاده می‌شد و برای فرش و بستر از ویستزگ که از ویستردن (*wistardan*) گرفته شده که در فارسی امروز، گسترده‌نی گفته می‌شود.

اما واژه **قالی** یا **غالی** از نام شهری به نام **قالین** (اصل نام شهر مشخص نیست هرچند قلعه و نه شهری وجود دارد که به انگلیسی **غالین** جاکار و برداوان می نامند و در خود ارمنی برداوان می گویند) در **ارمنستان** که در آن دوران بخشی از ایران باستان بوده است، گرفته شده است. البته فرهنگ لغت **عمید** کلمه ی **قالی** را برگرفته از کلمه ی **ترکی** **قالین** به معنای فریش پُرزدار که با نخ و پشم به رنگ های مختلف بافته می شود، معنی کرده است.

پیشینه قالی

به دست بافته ی پُرزدار و گره‌دار **قالی** می گویند. همه پژوهشگران بدون چون و چرا بر این نکته اعتراف دارند که **قالی** و **قالی بافی** از آسیا شروع شده‌است. پژوهشگران بر این عقیده‌اند که ترکستان، ایران و قفقاز می‌باید مهد اولیه ی این هنر بوده باشند. از عباراتی که در **انجیل** و ادبیات کلاسیک آمده به این نتیجه رسیده‌اند که هنر شرقی **قالی بافی** مدت‌ها قبل از **میلاد مسیح** شناخته شده و وجود داشته‌است.

هومر حماسه‌سرای معروف سده ی هفتم پیش از میلاد **یونان** صحبت از «کاناپه‌ای که با یک **قالی** ارغوانی مفروش شده بود» می‌کند. یا **گزنفون** مورخ، فیلسوف و سردار آتنی که در سال ۴۰۱ پیش از میلاد به جنگ با ایرانیان باستان پرداخته، گزارش کرده‌است که ایرانیان عادت دارند روی **قالی‌های** نرم استراحت کنند. با نگاهی به نقشه ی جغرافیا امروزه منطقه وسیعی شامل کشورهای آسیای صغیر، ترکیه، قفقاز، ایران، ترکمنستان، پاکستان، افغانستان، هند، تبت، چین، مصر، اسپانیا و حتی کشورهای شبه‌جزیره ی بالکان مانند رومانی را می‌یابیم که هنر و صنعت **قالی بافی** در آن‌ها وجود دارد؛ ولی آنطور که

پژوهشگران گفته‌اند، ایرانیان نخستین قومی بوده‌اند که به قالی‌بافی پرداختند و در این زمینه سرآمد جهانیان شدند. چنان‌که آخرین پژوهش‌های باستانشناسی هم دال بر این موضوع هستند. منظور اشاره به قدیمی‌ترین قالی‌پُرزدار شناخته‌شده موجود در جهان یعنی **قالیچه پازیریک** است که در سال ۱۹۴۹ میلادی برابر با ۱۳۲۷ هجری شمسی توسط گروهی از باستان‌شناسان روسی به سرپرستی پروفسور رودنکو در حفاری‌هایی در منطقه آلتای سیبری جنوبی در دره پازیریک کشف شد.

تاریخچه بافت قالی (یا فرش) تا آنجا که دانسته

شده است، به هزاره پنجم و ششم پیش از میلاد در آسیای مرکزی برمی‌گردد. قالی ایرانی پازیریک، قدیمی‌ترین قالی دستباف یافته‌شده جهان است که در سیبری کشف شده و بافت ایران در دوران **هخامنشیان** است. قالی‌بافی در سده ۱۰ میلادی به وسیله **مورها** به اسپانیا شناسانده شد.

جنگ‌های صلیبی باعث شد تا قالی‌های ترکی به اروپا برده شوند که در آنجا بیشتر از دیوارها آویزان می‌شد یا بر روی میزها قرار می‌گرفت؛ بنابراین، از آغاز آشنایی اروپاییان با قالی، آن‌ها به آن به دیده یک اثر هنری و نه یک زیرانداز می‌نگریستند. پس از گسترش تجارت در سده ۱۷، قالی‌های ایرانی به شکل چشمگیری به اروپای غربی شناسانده شدند.

امروزه مراکز عمده تولید و بافت قالی، کشورهای ایران، پاکستان، هند، ترکیه، شمال آفریقا، منطقه قفقاز، نپال، اسپانیا، ترکمنستان و تبت می‌باشند.

تاریخ قالی در ایران

پیشینه درهم‌تنیدن الیاف در ایران برای تولید منسوجات به خصوص پارچه، به هزاره پنجم پیش از میلاد می‌رسد. آثار گرانبها و زیبایی که از بخش‌های مختلف ایران به دست آمده، گواه آن اند که منسوجات ارزشمند و بحث‌برانگیزی در این دوران وجود داشته‌اند، از جمله تابوت سفالی دوران دالما، **کردستان**، همچنین آئینه مسی زنگزده نوع ایلامی در **سیلک** و سایر مناطق.

بعد از گذشت سالیان متمادی، تقریباً در هزاره دوم پیش از میلاد، انسان توانست چگونگی به‌هم‌ریسیدن نخ‌ها و ساختن طناب را کشف کند. این اکتشاف مانند تمام اکتشاف‌های تاریخ فواید بسیار سودمندی برای هنر و صنعت آن دوران داشت. از جمله آن که از رشته‌های درهم‌تنیده طناب مانندی برای زیبایی ریشه‌های فرش استفاده می‌کردند. آثار به‌دست‌آمده از مناطقی مانند **گورهای مارلیک**، قلعه کوتی در دیلمان، و همچنین **حسنلو** نزدیک نقده (سولدوز) شاهدهایی بر این ادعا هستند.

قدمت فرش بافی و به طور کل منسوجات در ایران بسیار زیاد است. آثار زیبا و تفکربرانگیزی از دوره‌های مختلف کشف شده‌اند که نمی‌توان آن‌ها را به طور دقیق به یک دوره خاص نسبت داد. گاهی اوقات یک اثر طی گذشت سالیان دراز و طی سلسله‌های مختلف ساخته شده‌است.

ایلخانیان و تیموریان

فرش‌های دوره ایلخانیان زیاد شناخته شده نیستند. در این مورد محققى به نام آرمی برینگز نظریه‌ای ارائه داده که دارای نقاط ضعف بسیاری می‌باشد و در درستی آن به دیده تردید باید نگریست. بر پایه نظر او نقاشی‌های فرش‌های دوره تیموریان دقیقاً خصوصیات فرش‌های این دوران را باز می‌تابند. به عبارت دیگر با دیدن این نقاشی‌ها می‌توان به تمام ویژگی‌های بافتی و ظاهری و به طور کل تاریخچه آن‌ها پی برد. اما از آنجا که نقاشی‌های به دست آمده از هنر فرش بافی این دوران بسیار محدود می‌باشند، پس اطلاعات زیادی از فرش‌های این دوره در دست نیست و درست همینجاست که سستی نظریه برینگز هویدا می‌شود.

دوره صفویه

فرش‌های ایران در دوره صفویه به بالاترین حد خود در زیبایی و بافت رسیدند که این مهم به دلیل تحت پشتیبانی شاهان قدرتمندی چون **شاه عباس** قرارگرفتن بود و دسترسی فراوان به مواد مورد نیاز برای بافت فرش و همچنین به رسمیت شناختن فرش به عنوان کالایی برای تجارت بوده است.

فرش‌های مشهور ایرانی

با وجود شهرت و قدمت هزاران ساله ولی باز هم فرش ایرانی بین مردم ایران ناشناخته است؛ کمتر کسی می‌تواند با دیدن فرشی محل بافت آن را حدس بزند و در مورد خصوصیات با ارزش آن صحبت کند، در حالی که با اتمام یک فرش، شناسنامه آن نیز همراه با خودش صادر می‌شود. عدم آگاهی نسبت به ویژگی‌های فرش سبب معضلاتی می‌شود. در استا فارس و منطقه ایالت پارس سه فرش داراب . بوشهر و خرمی قنقری دارای شهرت جهانی بوده است . خرمی فارس بزرگترین مرکز رنگرزی فرش جنوب ایران بوده است

قالیچه ترکمن

این فرش در تملک سان مارکو قرار دارد، و ۴ فرش دیگر در سال ۱۶۲۲ و همچنین سه فرش زربافت ابریشمی نیز به وسیله ایرانیان در سال ۱۶۳۶ به ونیز راه یافتند.

قالیچه مود خراسان

قالیچه مود خراسان به شیوه قالی‌های مشهد بافته می‌شود. شهر مود در نزدیکی شهر بیرجند است و در بین تولیدات خراسان از بهترین‌هاست و شهرت جهانی دارد. اما از آنجا که تولیدات آن بسیار ناچیز است، تعداد بسیار کمی روانه بازار می‌شود. اندازه قالیچه مود ۸ متر مربع است. رنگ قالی‌ها هم‌خوان و معمولاً تیره‌است.

قالی شهر مشهد

نمونه‌ای از فرش مشهد

قالی مشهد در کارگاه‌های این شهر و اطراف آن بافته می‌شود. این قالی از مرغوبیت چشمگیری برخوردار است و معمولاً به بازارهای غرب و انگلستان می‌رود. نقش‌های به‌کاررفته در آن‌ها نقش‌های ترنج، اسلیمی و پیچک مانند هستند.

قالی بافی در شهر مشهد حدود پنج قرن قدمت دارد. یکی از قدیمی‌ترین فرش‌های مشهد که موجود است، نوعی فرش نماز (**سجاده**) است که توسط **شاه تهماسب اول** به سلیمان باشکوه در سال ۱۵۵۶ میلادی هدیه شده‌است. این فرش‌ها در سه درجه کیفیتی در کارگاه سلطان ابراهیم میرزا، فرزند سام میرزا و برادرزاده شاه تهماسب، ساخته می‌شده‌است. یکی از انواع درجه یک آن تا چند سال پیش در لندن بود و به اعتقاد برخی در اختیار کلکسیونر معروف، شیخ سعود آل ثانی قطری است. تعدادی از نمونه‌های درجه دوم و سوم هنوز در موزه **توپکاپی** موجود است.

در سده ۱۹ و ۲۰ میلادی محبوبیت **قالی مشهد** به حدی رسید که از آن علاوه بر استفاده در داخل کشور، برای صادرات نیز بهره می‌جستند؛ الیاف پشمی به کار رفته در این فرش‌ها به شدت صیقل داده می‌شدند تا رنگ را بهتر به خود جذب کنند، اما این عمل از دیگر سو باعث کاهش عمر فرش‌ها نیز می‌گشت، و این عاملی بود که تصویر بدی از قالی مشهد در اذهان شکل گیرد، تا جایی که **صادرات** این فرش به **اروپا** به‌طور چشمگیری کاهش یافت.

قالی زنجان

فرش بافی در زنجان یکی از صنایع با قدمت زیاد است که نقش قابل توجهی در صادرات فرش ایران ایفا می‌کند. قدمت فرش بافی را می‌توان از اوایل بنای این شهر نام برد یعنی از زمان پادشاهی اردشیر بابکان. فرش‌های صادراتی زنجان از بهترین جلوه‌های فرهنگی این استان هستند. فرش افشار زنجان یکی از پر طرفدارترین فرش‌های ایرانی است به طوری که به دلیل زیبایی طرح و رنگ در کشورهای اروپایی بسیار مورد استقبال قرار گرفته است.

قالیچه بیرجند

بیرجند در میانه راه مشهد و زاهدان است. همچون بخش‌های دیگر شرق ایران قالیچه‌های این ناحیه نیز با گره جفتی و چهارتار بافته می‌شوند. فرش‌های بیرجندی معمولاً با طرح خشتی و ریز ماهی می‌باشد. قالی‌های بزرگ بیرجندی تا ۲۰ متر مربع نیز بافته می‌شوند. از رنگ‌های نارنجی، قرمز، زرد و آبی برای ایجاد تضاد با بژ در زمینه استفاده می‌شود. تار و پود آن بیشتر از پشم بوده‌است. اما در قالی‌های جدید بیشتر از کتان استفاده می‌شود. این قالیچه دوام چندانی ندارد و پرزهای آن نیمه‌بلند و بلند چیده می‌شوند.

قالیچه تصویری بلوچی

گروه‌هایی از اقوام بلوچ که ساکن افغانستان هستند، از سال‌ها پیش قالی می‌بافتند. اکثر طوایف بلوچی مسلمان سنی هستند و به زبانی نزدیک به پارسی میانه صحبت می‌کنند. طرح‌های قالیچه‌های بلوچی بیشتر از نقش‌های ترکمن گرفته شده‌اند و بقیه ترکیبی از طرح‌های قالی بخش‌های دیگر ایران‌اند. در آن‌ها رنگ‌های مصنوعی کمتر به کار رفته و بیشتر از رنگ‌های طبیعی استفاده می‌شود.

فرش‌های مشهور ایرانی

با وجود شهرت و قدمت هزاران ساله ولی باز هم فرش ایرانی بین مردم ایران ناشناخته است؛ کمتر کسی می‌تواند با دیدن فرشی محل بافت آن را حدس بزند و در مورد خصوصیات با ارزش آن صحبت کند، در حالی که با اتمام یک فرش، شناسنامه آن نیز همراه با خودش صادر می‌شود. عدم آگاهی نسبت به ویژگی‌های فرش سبب معضلاتی می‌شود. در استا فارس و منطقه ایالت پارس سه فرش داراب . بوشهر و خرمی قنقری دارای شهرت جهانی بوده است . خرمی فارس بزرگترین مرکز رنگرزی فرش جنوب ایران بوده است

قالیچه ترکمن

این فرش در تملک سان مارکو قرار دارد، و ۴ فرش دیگر در سال ۱۶۲۲ و همچنین سه فرش زربافت ابریشمی نیز به وسیله ایرانیان در سال ۱۶۳۶ به ونیز راه یافتند.

قالی راور

فرش راور از مشهورترین نقشهای فرش ایرانی می باشد.
در کاخ نیاوران چندین فرش راور در معرض دید قرار
گرفته است.